

Uvod

Složeni procesi svjetskog razvoja koji su karakteristični za početak XXI vijek, dominiraju u razvijenim zemljama kako u ekonomskom tako i svim drugim sferama. Razlog ovome jeste visok stepen ekonomske razvijenosti u ovim zemljama koji se temelji na razvoju novih tehnologija. Svjedoci smo ubrzanog razvoja i stvaranja globalne privrede a informativne i komunikacione mreže stvorile su jedan potpuno novi svijet.

Najveće promjene možemo uočiti u bivšim socijalističkim zemljama prelaskom sa centralnoplanskog upravljanja privrede na demokratske procese odlučivanja i upravljanja. Tranzicioni procesi se odvijaju ubrzano a njihovu dinamiku determiniše globalizacija svjetskih trendova u svim aspektima ekonomskog i političkog domena. Sa jedne strane, pozadinu ovikvih reformi prate nastojanja ovih društava i njihovih privreda za demokratizacijom te priključenju krugu razvijenih zemalja. Sa druge strane se nalaze potrebe i interesi stranog kapitala kao društvenog odnosa koji podstiče integrativne procese.

Strane direktne investicije su značajan faktor dinamike privrednog rasta u zemljama u razvoju. Evidentna je činjenica da ove zemlje osjećaju oskudicu kapitalom, pa im se stoga najviše isplati da taj nedostatak popunjavaju stranim direktnim investiranjem, kao najvažnijim oblikom međunarodnog toka kapitala.

Mišljenja o tome zašto i da li su potrebna strana ulaganja su podijeljena. Može se reći da priliv stranog kapitala predstavlja uslov za više stope rasta, ubrzanje strukturnih reformi, poboljšanje eksterne finansijske situacije zemlje, povećanje deviznih rezervi, manja ograničenja u tekućem bilansu, liberalizaciju deviznih restrikcija i dobijanje povoljnijeg kreditnog rejtinga. Sa druge strane stranim ulaganjima se pripisuju i negativni efekti aranžmana stranih investitora u domaćoj privredi a koje su vezane za rast trgovinskog deficita, zaobilaženje poreskih obaveza i slično.

Bivše socijalističke zemlje suočene su sa poteškoćama u privrednom razvoju koje već dug period imaju loše ekonomske performanse. Strani kapital im je neophodan kako bi se ponovo oživjela privreda te obezbijedio održivi rast i razvoj u cilju povećanja životnog standarda stanovništva. Kao problem javlja se proces društveno-ekonomske transformacije, odnosno

privatizacije, nagli prelazak na kapitalistički način proizvodnje te slaba akumulacija koja dovodi do nedostatka kapitala, koji je neophodan za ostvarivanje prethodno navedenih ciljeva zemalja u tranziciji.

Svijet, u kome danas živimo, je obuhvaćen velikim promjenama koje su praćene složenim globalnim procesima, procesima tranzicije, regionalnih integracija i globalizacijom. U mnogim zemljama nailazimo na promjenu zakonskog okvira, privrednog sistema, načina poslovanja i poslovne etike. Sve zemlje u tranziciji, u manjoj ili većoj mjeri, prolaze kroz slične probleme koji se odnose na:

- Uticaj državne regulative na makroekonomski razvoj;
- Nedostatak domaće akumulacije i
- Manjak investicija.

Strane direktne investicije u savremenim uslovima poslovanja preuzimaju funkciju ključnog razvojnog faktora i postaju osnovni mehanizam globalizacije svjetske privrede. Države ih prihvataju kao izvor kapitala i inovacija te kao sredstvo za promociju konkurencije i ekonomske efikasnosti.

Ova tema posebno je značajna u uslovima svjetske ekonomske krize, kada se strane direktne investicije prepoznaju kao jedan od ključnih generatora oporavka privrede brojnih zemalja. Investicioni paketi pored kapitala sadrže i nematerijalne resurse, kao što su nova znanja, tehnologije, organizaciona, marketing i menadžment rješenja i tehnike. S obzirom na tu karakteristiku savremenih investicionih paketa, interes za njihovo privlačenje ispoljavaju sve kategorije zemalja.